

پاسخنامه مدارس شهرستان

پایه :	۶	موضوع :	فقه ۶
تاریخ :	۹۱/۰۶/۰۴	ساعت :	۸

نام کتاب: شرح لمعه، جلد دوم، از کتاب المدهود الفصل الفامس تا پایان کتاب الدیات

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

سؤالات تستی:

۱. برای اجرای حکم سرقت کدام یک از موارد زیر، شرط نیست؟
 د ۳۴۲/۳۴۱
 ا. کون السارق بالغاً عاقلاً مختاراً
 ب. کون مال المسروق غیر مأکول فی عام سنت
 ج. کون السرقة من غیر مال ولده و لا مال سیده
 د. کون السارق بصیراً
۲. چگونه سرقت ثابت می‌شود؟
 د ۳۵۷
 ا. بشهادة عدل واحد او الاقرار مرة واحدة
 ب. فقط بشهادة عدلین
 ج. بشهادة عدل واحد أو الاقرار مرتین
 د. بشهادة عدلین او الاقرار مرتین
۳. لو تاب المحارب قبل القدرة علیه ...
 ا ۳۶۹
 ا. سقط الحد
 ب. سقط القتل فقط
 ج. سقط القتل و القطع دون النفی
 د. لو يسقط منه شيء من الحد
۴. لو بَنَجَ غیره حتی ذهب عقله و جنی علی المتناول بسببه شیئاً ...
 ا ۳۷۲/۴
 ا. ضمن ما جناه و يعزّر علی فعله المحرم
 ب. ضمن ما جناه و لا يعزّر علی الفعل الحرام
 ج. لم یضمن ما جناه و لكن يعزّر علی الفعل الحرام
 د. لا شيء علیه و لكن يجب علیه التوبة من الحرام

سؤالات تشریحی:

۱. ضابط در حرز در باب سرقت را نوشته، مشخص کنید جیب لباس جزء حرز است یا نه؟ (نظر مصنف)
 ۳۵۱
 يرجع الى العرف و ضابطه ما كان ممنوعاً بعلق او قفل او دفن فی العمران (او كان مراعى بالنظر علی قول). جیب لباس، اگر در باطن باشد حرز است ولی اگر در ظاهر باشد حرز نیست.

۲. ا. حکم «المرتدة المرتدة» چیست؟ ب. آیا در آن فرقی بین ارتداد فطری و ملی هست؟
 ۳۸۹
 ا. المرأة لا تقتل و إن كانت ردتها عن فطرة بل تحبس دائماً و تضرب أوقات الصلوات بحسب ما يراه الحاكم و تستعمل فی الحبس فی أسوء الاعمال و تلبس أخش الثياب و تطعم أجشب الطعام الى أن تتوب أو تموت ب. خیر.

* لو أكرهه علی القتل فالقصاص علی المباشر دون الأمر، و لكن يحبس الأمر حتى يموت. و لو أكره الصبي غير المميز أو المجنون فالقصاص علی مكرهما.
 ۴۰۴

۳. چرا در اکراه عاقل بالغ به قتل، قصاص بر مباشر است ولی در اکراه صبی غیر ممیز و مجنون، قصاص بر مکره است؟
 در اکراه عاقل بالغ به قتل، خود عاقل بالغ که مباشر است قصاص می‌شود زیرا او قاتل است عمداً و ظلماً و در باب قتل حکم اکراه تحقق پیدا نمی‌کند. و اما اگر کسی صبی غیر ممیز و یا مجنون را مجبور کند بر قتل کسی اینجا صبی و مجنون ضعیف هستند و کالآلة حساب می‌شوند.

۴. حکم دیه و قصاص در موارد زیر چگونه است؟
 ۴۲۴/۴-۴۲۵

- ا. لو قتل الكافر مثله ثم أسلم القاتل و كان المقتول ذمياً ب. لو قتل الذمی المرتد ج. لو قتل الوالد ابنه د. لو قتل الام ابنها
 ا. الدية علی القاتل لا غیر ب. يقتل الذمی بالمرتد ج. لا يقتل الوالد بابنه و لكن علیه الدية لغيره من الوارث د. يقتل الام بولده.

* و لو أقرَّ واحدٌ بقتله عمداً، و آخر بقتله خطأً تخيّر الوليَّ في تصديق من شاء منهما، و إلزامه بموجب جنایته؛ لأنَّ كلَّ واحد من الإقرارین سبب مستقلّ فی ایجاب مقتضاه علی المقرّ به. و لمّا لم يمكن الجمع تخيّر الوليَّ و إن جهل الحال كغيره، و ليس علی الآخر سبيل. ۴۲۹

۵. عبارت را توضیح دهید.

اگر شخصی به قتل عمد کسی اقرار کند و شخص دیگری به قتل خطأً آن مقتول اقرار کرد ولی مقتول مخیر است در تصدیق هر کدام و ملزم می کند مقرّ را به مقتضای اقرارش که در قتل عمد، قصاص و بدل قصاص است و در قتل خطأً دیه است نه قصاص. و دلیل تخیر این است که هر یکی از اقرارین سبب مستقل است در ایجاب مقتضای اقرار بر علیه کسی که مقرّ به قتل است و جمع هم ممکن نیست زیرا نمی شود در یک مقتول، دو قتل واقع شود فلذا مخیر می شود ولی مقتول اگر چه واقع را نداند و هر کدام را که اختیار کرد باید از دیگری دست بردارد.

* و يجوز التوكيل في استيفائه (أى القصاص)، فلو عزل الموكّل و اقتصرّ الوكيل و لمّا يعلم بالعزل فلا شيء عليه من قصاص و لا دية؛ لأنّ الوكيل لا ينعزل إلّا مع علمه بالعزل، فوق استيفائه موقعه. أمّا لو عفى الموكّل فاستوفى الوكيل بعده قبل العلم ... ۴۵۲

۶. ا. دلیل عدم ثبوت قصاص و دیه بر وکیل را توضیح دهید. ب. اگر موکّل، جانی را عفو کرده باشد و وکیل قبل از علم به عزل، قصاص کند حکم چیست؟ چرا؟

ا. زیرا وکیل منعزل نمی شود مگر بعد از علم وکیل به عزل شدن و حال این که در ما نحن فيه وکیل در حال استيفاء قصاص از عزل موکّل مطلع نشده بود، فلذا استيفاء قصاص در جایگاه اصلی خودش واقع شده است. ب. قصاص نمی شود ولی باید دیه را بدهد چون از یک طرف مباشرت در قتل داشته و از طرف دیگر وکالتش به واسطه عفو موکّل باطل شده است.

*الرابعة: روى عبدالله بن طلحة عن أبي عبدالله (عليه السلام) فى لصّ جمع ثياباً و وطئ امرأة و قتل ولدا، فقتلته المرأة: «أنّه هدر»، و فى ماله أربعة آلاف درهم بها عوضاً عن البضع، و يضمن موالیه و ورثته دية الغلام الذى قتله. ۴۷۱

۷. ا. منظور از «أنّه هدر» و دلیل آن را بنویسید. ب. چرا با این که «قتل ولد» عمدی بوده است ولی برای آن دیه لحاظ شده است؟ ا. اى دمه باطل لا عوض له؛ لأنّه محارب يقتل إذا لم يندفع إلّا به ب. لفوات محل القصاص (چون قاتل کشته شده و دیگر جایی برای قصاص نیست).

* (و من لا وليّ له فالحاكم وليّه يقتصّ له من المتعمّد و قيل: ليس له العفو عن القصاص و لا الدية) لصحيحة أبي ولّاد عن الصادق (عليه السلام) فى الرجل يقتل و ليس له وليّ إلّا الإمام؟: أنّه ليس للإمام (عليه السلام) أن يعفو و له أن يقتل و يأخذ الدية، و هو يتناول العمد و الخطأ و يظهر من المصنّف الميل الى جواز عفو عن القصاص و الدية. ۵۳۶-۵۳۷

۸. ا. عبارت «هو يتناول العمد و الخطأ» یعنی چه؟ ب. دلیل «تناول» چیست؟

ا. یعنی قول امام هم شامل قتل عمد و هم شامل قتل سهوی می شود و این از عبارت «له أن يقتل و يأخذ الدية» استفاده می شود. ب. چون «أن يقتل» مربوط به قتل عمد و «يأخذ الدية» مربوط به قتل سهوی است.

* الثالث: فى الكفّارة اللازمة للقاتل بسبب القتل مطلقاً، و قد تقدّمت فى كتابها، و أنّها كبيرة مرتّبة فى الخطأ و شبهه، و كفّارة جمع فى العمد و لا تجب مع التسبب. ۵۵۰

۹. ا. مراد از «مطلقاً» و «كبيره مرتّبة» چیست؟ ب. آیا در كفّارة مذکور، فرقی بین مسلمان یا کافر بودن مقتول هست؟ ج. برای «تسبب» مثالی بزنید.

ا. مطلقاً: اى عمداً كان أو شبهة أو خطأ. كبيرة مرتبة: آزاد کردن بنده و در صورت عدم امکان، دو ماه روزه و در صورت عدم امکان اطعام ستین ب. برای کافر مقتول ثابت نیست ج. کمن طرح حجراً فعثر به انسان فمات.